

SAMBANDET MELLAN NARKOTIKAMISSBRUK OCH BROTTLIGHET

En fenomenografisk undersökning om sambandet mellan
narkotikamissbruk och övrig brottslighet i regionen Karleby och
Jakobstad

Anna Björkqvist

11/2020

Referat

Författare		Examen
Anna Björkqvist		Polis (YH)
Publikationens namn		Offentlighetsgrad
Sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet En fenomenografisk undersökning om sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i regionen Karleby och Jakobstad		Offentlig
Handledare		Lärdomsprovets form
Christian Romberg & Sabina Jordan		Undersökande lärdomsprov
Referat		
<p>Syftet med detta lärdomsprov är att undersöka om det finns ett samband mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen enligt polisens uppfattning. Syftet är också att undersöka om narkotikamissbrukare i regionen står för en betydande del av den totala brottsligheten enligt polisens uppfattning. Ytterligare undersöks om polisen uppfattar att narkotikaanvändningen i regionen har ökat betydligt de senaste åren.</p> <p>För att uppnå syftet har jag använt mig av en kvalitativ metod. Jag har i min undersökning gjort intervjuer med tre poliser från Karleby- och Jakobstadsregionen för att få svar på mina forskningsfrågor. I intervjuerna har jag ställt öppna frågor. Då jag har tolkat och sammanställt intervjusvaren har jag använt mig av de vetenskapliga förhållningssätten hermeneutik och fenomenografi.</p> <p>I teorikapitlet behandlas teorier som kan förklara sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet. Flera studier i vilka man har undersökt sambandet mellan narkotikamissbruk och våldsbrott behandlas. Lagstiftningen i Finland gällande narkotika behandlas kort. Statistik över narkotikaanvändningen i Finland de senaste åren presenteras.</p> <p>Resultatet i undersökningen visar att narkotikamissbrukare i regionen står för en betydande del av den totala brottsligheten enligt informanterna. Möjligtvis begås mer än hälften av alla egendomsbrott i regionen av narkotikamissbrukare. Även andelen övriga brott till exempel bedrägerier och våldsbrott upplevs vara betydande. Det framkommer också att tillgången och användningen av narkotika har ökat de senaste åren.</p>		
Sidantal	Månad och år då granskningen skett	Lärdomsprovets kod (OPS)
33+ 1 bilaga	11/2020	YH2018LP
Nyckelord		
Narkotika, narkotikamissbruk, brottslighet, våldsbrott, narkotikabrott, polisen		

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Anna Björkqvist		Polis (YH)	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet En fenomenografisk undersökning om sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i regionen Karleby och Jakobstad		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Christian Romberg & Sabina Jordan		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, onko poliisin mukaan huumeiden väärinkäytöllä ja muulla rikollisuudella yhteyttä Kokkolan ja Pietarsaaren seudulla. Tarkoitus on myös selvittää, onko poliisin käsityksen mukaan niin, että alueen huumeiden väärinkäyttäjät syyllistyvät huomattavaan osaan alueen kokonaisrikollisuudesta. Lisäksi tutkitaan, onko poliisin käsityksen mukaan alueen huumeidenkäyttö lisääntynyt huomattavissa määrin viimeisten vuosien aikana.</p> <p>Päästäkseni tavoitteeseen olen käyttänyt kvalitatiivista menetelmää. Olen tutkielmassani haastatellut kolmea poliisia saadakseni vastaukset kysymyksiin. Haastatteluissa olen esittänyt avoimia kysymyksiä. Olen käyttänyt hyväkseni hermeneutiikan ja fenomenografian tieteellisiä tutkimustapoja.</p> <p>Teoriajaksossa käsitellään teorioita, jotka voivat selittää huumeiden väärinkäytön ja muun rikollisuuden yhteyden. Käsitellään useita tutkielmia, joissa on tutkittu huumeiden väärinkäytön ja väkivaltarikosten yhteyttä. Suomen huumelainsäädäntöä käsitellään vain lyhyesti. Esitellään Suomen viime vuosien huumeenkäytön tilastoja.</p> <p>Selvityksen tulos osoittaa tiedonantajien mukaan, että suurimman osan alueen kokonaisrikollisuuden takana ovat huumeiden väärinkäyttäjät. Mahdollisesti yli puolet alueen omaisuusrikoksista ovat huumeiden väärinkäyttäjien tekemiä. Koetaan myös, että muiden rikosten osuus, kuten esimerkiksi petos- ja väkivaltarikokset, on merkittävä. Esille nousee myös, että huumeiden saatavuus ja käyttö on lisääntynyt viime vuosien aikana.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
33 + 1 liite	11/2020	YH2018LP	
Avainsanat			
Huumeet, huumeiden väärinkäyttö, rikollisuus, huumarikollisuus, poliisi			

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	1
1.1 Syfte och undersökningsfrågor	3
1.2 Begrepp	3
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Tidigare undersökningar	5
1.5 Disposition	6
2 TEORIBAKGRUND	7
2.1 Lagstiftningen gällande narkotika.....	7
2.2 Narkotikamissbruk	8
2.3 Studier om sambandet mellan missbruk och våldsbrott.....	9
2.4 Teorier gällande sambandet mellan narkotikamissbruk och brottslighet.....	10
2.5 Goldsteins modell och hur den passar i Karleby- och Jakobstads regionen 2020	11
2.6 Mediernas bild av droger och brottslighet i regionen	11
2.7 Statistik över narkotikamissbruk och brottslighet.....	13
2.7.1 Enkäter	13
2.7.2 Avloppsvattenundersökningar	13
2.7.3 Brottstatistik	15
3 METOD	16
3.1 Hermeneutik.....	17
3.2 Fenomenografi	18
3.3 Forskningsetik.....	19
3.4 Materialinsamling och urval till intervjuerna.....	19
3.5 Analys av intervjuerna	21
3.6 Reliabilitet och validitet	21
4 RESULTAT	22
4.1 Kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen.	22
4.2 Narkotikaanvändningen i regionen har ökat enligt informanterna.	25
4.3 Tillgången på narkotika har ökat enligt informanterna.	28
5 SAMMANFATTNING AV RESULTATET.....	29
6 SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION	31
REFERENSER.....	34
BILAGOR	

1 INLEDNING

Narkotikaanvändningen i Finland ökar (THL, 2019). Det här är en oroväckande trend eftersom narkotikamissbruk är starkt förknippat med marginalisering och ökat behov av sjukvård (Holopainen, 2005). Det här är dock inte det enda problemet. Det finns en koppling mellan drogmissbruk och annan kriminalitet. Enligt den svenska studien *Grava missbrukare begår flera våldsbrott* leder en ökad droganvändning också till en ökning av vålds- och egendomsbrott (Grann Martin & Fazel Seena 2004, citerad i Drugnews, 2004). Jag vill med min undersökning ta reda på om samma koppling även finns i Finland och specifikt i Karleby- och Jakobstadsregionen som hör till Mellersta Österbottens fältchefsområde. Jag vill ta reda på om polisen i regionen uppfattar att det finns en koppling mellan narkotikaanvändning och övrig brottslighet.

När det blev aktuellt att börja tänka på vilket ämne man vill skriva om i lärdomsprovet så bestämde jag mig ganska snabbt för att jag vill skriva om något som behandlar missbruk och narkotikaanvändning. I mitt tidigare arbete som sjukskötare på akuten vid Karleby centralsjukhus så kom jag nästan varje vecka i kontakt med patienter som hade något slags narkotikamissbruk. Under mina år som sjukskötare noterade jag också att patienterna med narkotikamissbruk ökade. Jag tycker det är ett intressant ämne, men samtidigt också ett problematiskt ämne eftersom det är svårt att hjälpa missbrukare.

Det finns studier som visar att narkotika och alkoholmissbrukare står för en stor del av alla våldsbrott. I studien *Grava missbrukare begår fler våldsbrott* konstaterar man att 23 procent av alla 324 383 anmälda våldsbrott mellan åren 1988 till 2000 begicks av personer som skrivits ut från sjukhus med diagnoserna alkohol- eller narkotikamissbruk. 16 procent av våldsbrotten stod vårdade alkoholister för och över en tiondel utfördes av personer med problem med andra droger. Eftersom långtifrån alla missbrukare kommer till sjukhus för vård så är det dock sannolikt att en ännu högre andel av våldsbrotten begås av missbrukare. (Grann Martin & Fazel Seena 2004, citerad i Drugnews, 2004.)

Narkotikaförebyggande arbete görs inte endast av polisen. De sociala myndigheterna, skolan, tullen och polisen samarbetar för att förebygga drogmissbruk. Polisen och tullen är ändå de myndigheter som kan begränsa tillgången på droger genom att ta fast droglangare och smugglare. Därför kan det anses att det är viktigt att ta reda på så mycket som möjligt

om narkotikamissbruk och de övriga brott som är kopplade till missbruket. Jag har i min undersökning tagit reda på mer om kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet, genom att göra kvalitativa intervjuer med poliser. Min undersökning kan i bästa fall hjälpa polisen att fokusera sina resurser på rätt sätt.

Arbetet mot narkotikamissbruk tycker jag är viktigt eftersom det har så stora effekter både på enskilda individer och samhället som helhet. Missbruk leder till personliga tragedier, men också till stora kostnader för samhället. Vård av missbrukare är dyrt och i de fall där missbrukarna blir arbetsförmögna blir de uteblivna inkomsterna för samhället betydande. Det är därför viktigt att resonera kring resursfördelningen då det gäller narkotikaförebyggande och bekämpande arbete. Mer resurser till polisen kunde i bästa fall leda till mindre missbruk och mindre totala kostnader för samhället.

Figur 1 visar en karta över mitt undersökningsområde, Karleby- och Jakobstadsregionen. Karleby- och Jakobstadregionen hör till Mellersta Österbottens fältchefsområde.



Figur 1. Karta över Karleby- och Jakobstadregionen (Karleby-Jakobstad flygplats, 2020).

Till Karleby- och Jakobstadregionen hör tretton kommuner. Kommunerna är: Halsua, Jakobstad, Kannus, Karleby, Kaustby, Kronoby, Larsmo, Lestijärvi, Nykarleby, Pedersöre, Perho, Toholampi och Vetil. Nykarleby kommun är den sydligaste, Karleby kommun den nordligaste och Lestijärvi kommun den östligaste.

1.1 Syfte och undersökningsfrågor

Huvudsyftet med min undersökning är att ta reda på om det finns en koppling mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen enligt polisens uppfattning. Jag vill ta reda på om det är polisens uppfattning att narkotikamissbrukare i regionen står för en betydande del av den totala brottsligheten. Dessutom vill jag ta reda på om polisen uppfattar att narkotikaanvändningen i regionen som helhet har ökat under de senaste åren. Visserligen finns det redan statistik på antalet narkotikabrott i regionen. Jag vill ändå ta reda på polisens *uppfattning* om hur stor narkotikaanvändningen är eftersom man kan anta att det finns ett mörkertal i statistiken. På grund av att alla narkotikaanvändare inte blir fast för narkotikabrott. Hur många som blir fast för narkotikabrott beror bland annat på polisens resurser.

Frågor jag önskar få svar på med min undersökning är:

- Upplever polisen att narkotikamissbrukarna står för en betydande del av brottsligheten i Karleby-och Jakobstadsregionen
- Upplever polisen att användningen av narkotika har ökat i Karleby-och Jakobstadsregionen? I så fall hur mycket och under vilken tid?
- Upplever polisen att tillgången på narkotika har ökat i Karleby-och Jakobstadsregionen? I så fall hur mycket och under vilken tid?

Med min undersökning strävar jag till att öka min, polisens och samhällets kunskap om kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen. Kunskap om vilka grupper i samhället som begår brott är viktig med tanke på förebyggande åtgärder och fördelning av resurser. För att uppnå syftet har jag använt mig av kvalitativa intervjuer med tre poliser. Jag beskriver hur jag har gått tillväga i kapitel 3.

1.2 Begrepp

Nedan förklaras begrepp som är viktiga för undersökningen.

Narkotikarelaterad brottslighet:

Enligt europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN) så varierar betydelsen av begreppet stort mellan olika discipliner och yrkesverksamma inom området. ECNN har föreslagit följande definition:

”Begreppet *narkotikarelaterad brottslighet* omfattar fyra typer av brott:

- Psykofarmakologiska brott: Brott som någon begår under påverkan av ett psykoaktivt ämne, till följd av akut eller kronisk användning.
- Ekonomiskt motiverade brott: Brott som någon begår för att få pengar (eller droger) till narkotikamissbruk.
- Systematiska brott: Brott som begås inom ramen för marknaderna för olagliga droger, som del av verksamheten i fråga om tillhandahållande, distribution och användning av olagliga droger.
- Narkotikabrott: Brott mot narkotikalagstiftningen (och annan därmed sammanhängande lagstiftning).” (Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, 2007).

I detta arbete använder jag mig av ECNN:s definition. Förenklat kunde man benämna alla brott som är direkt eller indirekt kopplande till användning, försäljning eller distribution av narkotika som narkotikarelaterade brott.

Narkotikaanvändning:

Användning av narkotikaklassade substanser eller användning av läkemedel i berusningssyfte. Jag har i detta arbete parallellt använt orden: *narkotikaanvändning*, *narkotikamissbruk*, *droganvändning* och *drogmissbruk*. Eftersom all användning av narkotika klassade ämnen är förbjuden så är det rimligt att kalla användningen för missbruk, även om användningen bara sker ibland. Något som är olagligt blir per definition till ett missbruk, trots att ett beroende inte nödvändigtvis finns med i bilden.

1.3 Avgränsningar

Jag har inte i min undersökning försökt ta reda på bakgrundsfaktorerna till varför människor i regionen börjar använda narkotika eller varför de börjar begå brott. Min metod passar inte för att ta reda på dessa bakgrundsfaktorer, eftersom mina informanter inte nödvändigtvis har kännedom om detta.

Man har i facklitteraturen studerat sambandet mellan narkotikaanvändning och brottsligt beteende med hjälp av följande hypoteser: a) narkotika leder till brottslighet b) brottsligt beteende leder till narkotikaanvändning c) både brottsligt beteende och narkotikaanvändning är uttryck för en avvikande livsstil. (Tuula Kekki, 2009.)

I mitt lärdomsprov prövar jag inte någon av dessa hypoteser. Jag har dock i min teoridel presenterat material som kan anses stöda hypotesen att narkotika leder till brottslighet. Även

mina intervjusvar kan anses stöda denna hypotes. Mitt mål är ändå inte att försöka bevisa hypotesen och det är inte heller undersökningens syfte. Anledningen till att jag inte testat hypotesen är att det skulle kräva att jag även undersöker bakgrundsfaktorer till varför människor begår brott och använder droger. Sådana bakgrundsfaktorer kan vara dåliga hemförhållanden, dålig skolframgång, mobbning, dålig impulskontroll, psykisk ohälsa med mera. Som jag tidigare har nämnt så lämpar sig min undersökning inte för att undersöka detta.

Jag fokuserar på om det finns en koppling mellan narkotikaanvändning och övriga brott i regionen och på hur stark denna koppling är. Jag har undersökt på vilket sätt kopplingen tar sig uttryck, till exempel vilka brott som begås av narkotikaanvändare. Det eventuella orsakssambandet mellan att använda narkotika och begå brott har jag dock inte studerat närmare.

Jag kommer inte inkludera alkoholrelaterade brott i min undersökning. Alkohol- och narkotikarelaterade brott är delvis olika fenomen. Det hade varit för omfattande att inkludera båda fenomenen i mitt lärdomsprov. Undersökningen är begränsad till Karleby- och Jakobstadregionen, då den i annat fall skulle bli allt för omfattande. Anledningen till att jag gör min undersökning i de nämnda regionerna är för att jag har utfört min arbetspraktik i Karleby- och Jakobstadsregionen. Därför var det praktiskt för mig att välja denna region till min undersökning.

1.4 Tidigare undersökningar

Jag har inte hittat någon motsvarande tidigare undersökning. Det har visserligen forskats mycket i ämnet *narkotika* och *narkotikarelaterad brottslighet* både i Finland och internationellt. Resultatet i dessa undersökningar kan i någon mån generaliseras, vilket indirekt betyder att dessa undersökningar går att spegla till min undersökning. Det bör dock beaktas att det finns kulturskillnader mellan länder och till och med olika subkulturer i Finland.

Jag har bekantat mig med en undersökning vid namn ”*Taparikollisuus, huumeet ja rikoskierre*” (Livsstils kriminalitet, droger och brottsspiralen min översättning) av Tuula Kekki. Den här undersökningen gav mig en förståelse för vilka orsakerna till kriminalitet

och drogmissbruk kan vara, vilka värderingar som är vanliga bland livsstilskriminella missbrukare och vilka brottstyper de vanligen gör sig skyldiga till.

I undersökningen har man studerat bland annat relationen mellan narkotikamissbruk och brottslighet, vilka motiv narkotikamissbrukare har då de begår brott och hur brottskarriären för livsstilskriminella narkotikaanvändare har utvecklats. I undersökningen har man studerat statistik över 634 fall i vilka en person blivit fast, förutom för narkotikabrott, även för något annat brott samtidigt i Helsingfors 2002–2003. Man har också studerat brottsstatistik från 50 livsstilskriminella narkotikamissbrukare och man har intervjuat en del av dessa livsstilskriminella. De personer som i undersökningen var misstänkta för narkotikabrott hade en brokig brotts historia. Brottsligheten var mångsidig, men de vanligaste brotten var egendomsbrott, trafikbrott och vapenbrott i den ordningen.

Kanske något förvånande så inleddes de livsstilskriminella missbrukarnas brottskarriärer i vanliga fall inte med narkotikabrott. Oftast inleddes brottskarriären med egendoms- eller misshandelsbrott. Det tog i medeltal 3–4 år från att de var misstänkta för det första brottet till att de blev misstänkta för något narkotikabrott. De starkaste motiven till de första brotten var att söka spänning och att få acceptans av kamratkretsen. Med tiden började ändå drogmissbruket styra det kriminella beteendet. (Tuula Kekki, 2009.)

En studie som jag nämnde redan tidigare i inledningen är *Substance misuse and violent crime: Swedish population study* av Martin Grann och Seena Fazel. Utgångspunkten i studien är att jämföra vårdregister med kriminalregister för att ta reda på hur stor påverkan narkotikaanvändningen i Sverige har på mängden våldsbrott i hela befolkningen. Jag har skrivit mer om denna studie i delkapitel 2.3.

1.5 Disposition

Denna undersökning har jag delat in i sex huvudkapitel. I det första kapitlet behandlas syftet med min undersökning, undersökningsfrågorna samt även tidigare forskning kring ämnet och också avgränsningen som jag har gjort. I det andra kapitlet behandlas teorier och tidigare undersökningar gällande sambandet mellan narkotikamissbruk och brottslighet. I det andra kapitlet behandlas också statistik över hur narkotikaanvändningen har utvecklats i Finland. I det tredje kapitlet behandlas fenomenografin som forskningsmetod, materialinsamling och hur jag har valt ut informanterna. I det tredje kapitlet tar jag även upp reliabilitet och validitet.

I det fjärde kapitlet presenterar jag resultatet. I det femte kapitlet sammanfattar jag resultatet. I det sjätte kapitlet behandlar jag sammanfattning och diskussion av denna undersökning.

2 TEORIBAKGRUND

I detta kapitel behandlas teorier gällande sambandet mellan narkotikamissbruk och brottslighet. Här behandlas även statistik över narkotikamissbruk i Karleby- och Jakobstadregionen och bilden i media som finns gällande narkotikamissbruk och narkotikarelaterad brottslighet. Jag presenterar även kort den finländska narkotikalagstiftningen och en teoretisk definition av ordet missbruk.

Avsikten är att ge en förklaring på vad som i teorin kan inverka på sambandet mellan narkotikaanvändning och brottslighet i regionen. Avsikten är också att granska förutsättningarna för att det ska finnas en stark koppling mellan droganvändning och brottslighet i regionen. En sådan förutsättning är att det finns mer än ett fåtal narkotikamissbrukare i regionen. Därför kommer statistik över narkotikamissbruk och narkotikabrott att presenteras.

Mediebilden om narkotikamissbruk och brottslighet i regionen presenteras kort i detta kapitel för att ge en bild av hur läget uppfattas i regionen. Om det finns mycket narkotikarelaterad brottslighet i regionen, kan man förvänta sig att även medierna skriver om detta.

2.1 Lagstiftningen gällande narkotika

I Finland är det straffbart att inneha, tillverka, odla, föra in, sälja eller distribuera narkotika. Även försök är straffbart. Följande är citerat ur strafflagen:

Narkotikabrott
Den som olagligen

- 1) tillverkar eller försöker tillverka narkotika eller odlar eller försöker odla kokabuske, kat (*Catha edulis*) eller Psilocybesvampar,
- 2) odlar eller försöker odla opiumvallmo, hampa eller kaktusväxter som innehåller meskalin för att användas som narkotika eller råvara för narkotika eller för att användas vid tillverkning eller produktion av narkotika,
- 3) för eller försöker föra narkotika in i eller ut ur landet eller transporterar eller låter transportera narkotika eller försöker transportera eller försöker låta transportera narkotika,

4) säljer, förmedlar, till någon annan överlåter eller på annat sätt sprider eller försöker sprida narkotika, eller

5) innehar eller försöker anskaffa narkotika,

ska för *narkotikabrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år. (Finlex, strafflag, 19.12.1889/39)

I strafflagen definieras vad som är brottsligt gällande narkotika. Vilka ämnen som klassas som narkotika definieras i Narkotikalagen. Dessa definitioner utgår från internationella konventioner och Europeiska Unionens förordningar.

2.2 Narkotikamissbruk

I detta kapitel diskuteras begreppen *missbruk* och *narkotikamissbruk*. Ordet *missbruk* används i flera olika sammanhang. Ordet uppfattas i allmänhet som någonting mycket negativt. Att bruka är ett mycket mer neutralt ord, men att missbruka uppfattas som att man gör något moraliskt fel. Även ordet missbrukare uppfattas som någonting negativt. En del människor är rädda för missbrukare och det finns ett visst förakt för missbrukare. Gällande alkohol och läkemedel som är lagliga substanser, finns det enligt de flesta ett accepterat bruk. (Johansson och Wirbing 1999, 21–39.)

Det finns ingen tydlig gräns när bruk övergår i *missbruk*. Nedan redogörs för diagnoskriterier för missbruk enligt diagnoshandboken DSM-IV.

- A. Ett maladaptivt substansbruk som leder till kliniskt signifikant funktionsnedsättning eller lidande, vilket tar sig uttryck i minst ett av följande kriterier under en och samma 12-månadersperiod:
 1. Upprepat substansbruk som leder till att individen misslyckas med att fullgöra sina skyldigheter på arbetet, i skolan eller hemmet.
 2. Upprepat bruk i situationer där det medför betydande risker för fysisk skada, exempelvis rattfylla.
 3. Upprepade substansrelaterade problem med rättvisan ("lagen").
 4. Fortsatt bruk trots återkommande problem av social natur på grund av substans effekterna.
 - B. Symptomen har aldrig uppfyllt kriterierna för beroende för denna substans.
- (Johansson och Wirbing 1999, s.325.)

Diagnoskriterierna för *missbruk* är inte alltid relevanta gällande *narkotikamissbruk*. Eftersom all användning av *narkotika* är olaglig, finns det inte något lagligt bruk av *narkotika*. På grund av detta definieras all användning av narkotika som missbruk. Detta leder till att ordet *narkotikamissbruk* innefattar även sporadiskt bruk, till exempel ungdomar

som testar cannabis någon enstaka gång. Det kan anses vara överdrivet att i denna situation använda ordet *narkotikamissbruk*, men formellt sett så är det korrekt. (Johansson och Wirbing 1999, 21–39.)

I detta lärdomsprov så syftar ordet *narkotikamissbruk* på all användning av *narkotika*, även sporadisk användning. Då man undersöker sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet kunde det visserligen vara ändamålsenligt att dela in missbrukarna enligt hur mycket narkotika de missbrukar. Grupperna ”tunga missbrukare” och ”sporadiska användare” skiljer sig säkert åt i beteende och dessa skillnader kunde vara intressanta att studera vidare. I detta lärdomsprov använder jag ändå ordet *narkotikamissbruk* gällande all användning av *narkotika*.

2.3 Studier om sambandet mellan missbruk och våldsbrott

Enligt Henry J. Steadman et al (1998) så finns det en allmän uppfattning om att patienter med mentalsjukdomar har en hög risk för att begå våldsbrott. I en undersökning har man granskat intagna mentalpatienter med och utan substansmissbruksproblem. Man har följt upp patienterna efter utskrivning från vårdanstalten och jämfört deras risk att begå våldsbrott mot en kontrollgrupp som kommer från samma ort och område som patienten. Resultaten visar att det inte finns någon betydande skillnad i risken för våldsbrott för patienter utan missbruksproblem jämfört med kontrollgruppen. Däremot är risken för våld förhöjd när det gäller patientgruppen med missbrukarproblem. Man kan alltså dra slutsatsen att mentalsjukdom i sig inte är en riskfaktor för våldsbrott, men nog i kombination med missbruksproblem. (Henry J. Steadman et al 1998, 393.)

Många studier har visat på ett samband mellan drog/alkoholmissbruk och våldsbrott. Hur stor påverkan patienter med missbruksproblem har på det totala antalet våldsbrott är inte lika väl undersökt. I en studie har Martin Grann och Seena Fazel (2004) undersökt hur stor andel av våldsbrotten i Sverige som begicks av patienter med diagnosen alkoholmissbruk eller narkotikamissbruk under tidsperioden 1988 till 2000. Under denna tidsperiod begicks ca 16 procent av alla våldsbrott av patienter med alkoholmissbruksproblem. Över en tiondel av alla våldsbrott begicks av patienter med narkotikamissbruksproblem. Här är det värt att notera att alla narkotikamissbrukare naturligtvis inte söker vård eller får en diagnos. Det verkliga antalet brott som begås av narkotikamissbrukare kan alltså vara ännu högre. (Martin Grann och Seena Fazel 2004, 1233–1234.)

2.4 Teorier gällande sambandet mellan narkotikamissbruk och brottslighet

En central teori för att förstå sambandet mellan drogmissbruk och brott är Sutherlands inlärningsteori. Enligt Sutherland (1934) är alla beteenden inlärd, även brottsliga beteenden. Människor lär sig beteenden av varandra och i grupp. Eftersom all användning av narkotika är olaglig lär sig drogmissbrukare ett brottsligt beteende enbart genom att använda droger. Tröskeln för att begå annan slags brottslighet blir då lägre. (Sutherland Edwin, 1934.)

En annan viktig teori som förklarar sambandet mellan drogmissbruk och brottslighet är Goldsteins (1985) tredelade modell. Goldstein presenterar sin teori 1985 i publikationen *Journal of Drug Issues*. Han börjar med att konstatera att det i tidigare forskning har konstaterats ett samband mellan droger och våld. Bland annat så citerar han Zahn och Bencivengo (1974) som i sin forskning om droganvändare i Philadelphia kom till resultatet att mord/dråp var den vanligaste orsaken till död bland droganvändare i staden, till och med vanligare än överdoser. En annan källa som bekräftar sambandet är The New York City Police Department (1983) som klassificerade 24 procent av alla brott mot liv som kom till polisens kännedom år 1981 som drogrelaterade. (Paul J. Goldstein, 1985.)

Goldsteins (1985) modell består av tre delar. Del ett i modellen kallas för den *psykofarmakologiska modellen* och den förklarar sambandet med att en person som har intagit droger får ett förändrat beteende och försämrad impulskontroll. Detta gör personen mer lättirriterad, förvirrad och våldsam. De droger som passar bäst in på detta är centralt stimulerande medel, bensodiazepiner och PCP, till exempel amfetamin och diapam. Opiater, till exempel heroin och oxynorm, är en typ av droger som inte direkt gör missbrukare mer våldsamma. Opiater kan till och med dämpa aggressivt beteende. Indirekt leder opiatmissbruk ibland till våld och stöld, på grund av abstinenssymtom som uppstår då missbrukaren inte får den dos hen behöver. Goldstein (1985) har intervjuat opiatmissbrukare som enligt egen utsago betydligt oftare begick rån eller stölder då de upplevde abstinenssymtom jämfört med då de inte led av sådana. I den *psykofarmakologiska modellen* kan även offrets berusning bidra till våld eller stöld. En berusad persons beteende kan göra att personen lättare blir utsatt för brott. Det är relativt vanligt att våldtäktsoffer är berusade av alkohol eller droger. En person som är berusad på allmän plats kan lättare falla offer för rånare än en nykter person. Det är svårt att uppskatta hur stor del av brottsoffren som är påverkade av droger. Forskning visar nämligen att dessa offer sällan anmäler brottet till

polisen. Offren vill inte prata med polisen då de är alkohol- eller drogpåverkade. (Paul J. Goldstein, 1985.)

I del två förklaras sambandet med hjälp av ekonomi. Detta gäller speciellt för missbruk av tyngre droger. Enligt modellen begår missbrukaren brott för att ha råd att köpa droger. I denna modell är aggression inte ett motiv, utan missbrukaren begår stölder och andra egendomsbrott av ekonomiska skäl. Trots detta kan våld ändå uppstå på grund av sociala faktorer i samband med egendomsbrottet. Till exempel kan offret försvara sig med våld eller hämnas med våld. (Paul J. Goldstein, 1985.)

Del tre av modellen kallas för den *systematiska modellen*. I den förklaras sambandet mellan våldsbrott och drogverksamheten. Ligor som säljer droger använder systematiskt våld för att skydda sitt verksamhetsområde mot konkurrenter och för att driva in skulder av köpare. (Goldstein, Paul J. 1985 citerad av Törnå Robert, 2015.)

2.5 Goldsteins modell och hur den passar i Karleby- och Jakobstads regionen 2020

Hur väl dessa samband från 1980-talets New York passar in på dagens situation i Finland och speciellt då Karleby- och Jakobstadsregionen kan ifrågasättas. Goldstein (1985) menar att en väsentlig del av brotten mot liv kan förklaras med systematiskt våld som en del av droganvändares och drogligors livsstil. Detta stämmer antagligen in på 1980-talets New York, man hade vid tidpunkten en epidemi av crackmissbruk och växande problem med våldsbrott, speciellt väpnade ungdomsbrott (Bennett, T. & Holloway, K. 2009). Den situationen stämmer inte in på dagens situation i Karleby- och Jakobstads regionen. Brott där skjutvapen används är ovanliga och den absolut vanligaste olagliga drogen i regionen är cannabis. Tyngre droger förekommer ändå även i Karleby- och Jakobstadregionen. Dessutom ökar användningen, vilket framkommer i kapitel 2.7. Goldsteins modell gällande systematiskt våld kan därmed fungera bra som en förklaring på en del av de brott mot liv som begås i regionen.

2.6 Mediernas bild av droger och brottslighet i regionen

Även i Finland finns exempel på systematiskt våld inom drogverksamheten. Ett exempel från Österbotten finns omnämnt i Österbottens Tidning under rubriken ”Vasas drogtorpeder får ovillkorligt fängelse för att ha knackat på fel dörr”. I artikeln berättas det att tre män tar sig in i ett flervåningshus i Vasa. Deras ärende är att driva in en drogskuld, indrivningen har

beställts av en annan man. Männen knackade av misstag på fel dörr. En man öppnade och de tre indrivarna hotade mannen med en hammare och ett skjutvapen, skjutvapnet visade sig senare vara ett luftvapen. Indrivarna blev senare dömda för olaga hot och beställaren för stämpling till brotten. (Eklund, A. Österbottens Tidning 6.8.2020)

Det är logiskt att brottslingar som sysslar med försäljning av droger använder våld i sin verksamhet. Detta på grund av att de inte på normal laglig väg kan driva in sina skulder. Olaglig försäljning kan inte drivas in via rättssystemet. Då återstår oftast hot och våld som tillvägagångssätt.

Ett annat tragiskt exempel på drogrelaterat våld från Österbotten, denna gång från Jakobstad, skrivs det om på svenska.yle.fi under följande rubrik: ”Ung kvinna sköts till döds i Jakobstad – polisen bekräftar att droger finns i bilden”.

Exakt vad som har hänt är oklart, men polisen bekräftar att de tre inblandade har tagit droger och narkotikaklassade läkemedel tillsammans. Gärningsmannen säger sig ha skjutit kvinnan av misstag. Den andra närvarande mannen har minnesluckor, han ändrar i förhör sin berättelse. Polisen bedömer att han inte avsiktligt har gett fel uppgifter, han har troligen minnesluckor på grund av drogerna och stress. (Stagnäs-Lund & Löv, Svenska.yle.fi 7.10.2019.)

Vi vet naturligtvis inte vilka bakgrundsorsaker det finns till dödsskjutningen. Men det verkar ändå troligt att man kan förklara åtminstone en del av beteendet med Goldsteins psykofarmakologiska modell. Modellen förklarar sambandet med att en person som har intagit droger får ett förändrat beteende och försämrad impuls kontroll (Goldstein, 1984). Detta gör personen mer lättirriterad, förvirrad och våldsam (Goldstein, 1984). Gärningsmannen och de andra inblandades handlingar har troligen påverkats av drogerna som de har intagit.

Det verkar finnas en bild i media av att droganvändningen i regionen ökar och att drogerna orsakar annan brottslighet. Ett exempel från svenska.yle.fi: ”Ungdomsbrottslighet: Jakobstad värst i Svenskfinland”. I artikeln har man tittat på statistik över ungdomsbrottsligheten i Svenskfinland. Jakobstad hade flest dömda ungdomsbrottslingar per invånare. I artikeln uttalar sig en polis om orsakerna. En orsak som nämns är droger. Enligt Jakobstadspolisen var det tidigare ovanligt med amfetamin och andra syntetiska droger i regionen, men nu används dessa droger mer. Enligt polisen som intervjuas så beror ökningen på att droger numera är mer lättillgängliga. Polisen påpekar också att de flesta brott begås av personer som är påverkade av rusmedel. Endera alkohol eller droger eller en

blandning av båda. I artikeln har man också intervjuat en mamma vars son började röka hasch som 16-åring. Sonen blev som 18-åring dömd för narkotikabrott och på samma gång också för en rad stöldbrott. Enligt mamman är det drogerna som är orsaken till brottsligheten. (Gröhn m.fl., Svenska.yle.fi 27.9.2016.)

2.7 Statistik över narkotikamissbruk och brottslighet

I detta kapitel presenteras statistik och trender över droganvändningen i Finland. Det finns flera olika sätt att mäta droganvändningen i Finland. De olika sätten att mäta droganvändningen i Finland är enkäter, avloppsvattenundersökningar och brottsstatistik. Inget av dessa sätt att mäta ger exakta resultat. Enkäter besvaras inte nödvändigtvis av alla som missbrukar droger. Avloppsvattenundersökningar inkluderar inte alla typer av droger och görs inte i hela Finland. Statistiken över brott har alltid ett mörkertal på grund av att alla som begår narkotikabrott inte blir fast av polisen. Genom att beakta alla dessa olika sätt att mäta droganvändningen i Finland så får man ändå en tydlig bild av hur användningen av droger ökar eller minskar i Finland. Trender som visar drogernas popularitet syns tydligt i de olika mätningarna.

2.7.1 Enkäter

Ett sätt som har använts sedan tidigt 90-tal är enkäter. I dessa befolkningsenkäter har man frågat myndiga finländare om deras droganvändning. Enkäterna beskriver speciellt bra hur många som har använt och hur många som har prövat den vanligaste drogen, cannabis. År 2018 uppgav 24% av befolkningen att de någon gång under sin livstid har prövat på cannabis. Vanligast var droganvändning i åldersgruppen 25-34-åringar, 18% av dem uppgav att de har använt någon drog under det senaste året. (Kaskela Teemu, 2019.)

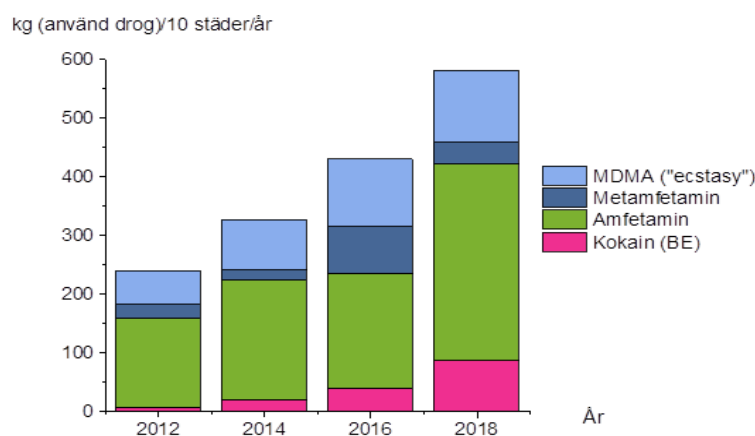
2.7.2 Avloppsvattenundersökningar

THL gör avloppsvattenundersökningar som ger information om hur mycket droger som används i olika städer i Finland. Situationen i Finland jämförs också med andra länder. Att spåra restämnen av droger i avloppsvatten är ett cirka 10 år gammalt forskningsområde även internationellt. Gällande designdroger har man de senaste åren fått lovande resultat när det gäller att spåra dessa. (THL, 2020.)

Spår av Cannabis går inte att mäta i avloppsvatten så drogen saknas helt i THL:s avloppsvattenundersökningar. Eftersom Cannabis är den vanligaste olagliga drogen, bidrar detta till att även avloppsvattenundersökningarna ger bristfällig information beträffande droganvändningen i helhet. (Kerkelä Lasse, 2019.)

Forskningsunderlaget för THL:s avloppsvattenundersökningar utgörs av cirka 55 procent av Finlands befolkning. Användningen av droger mäts vartannat år vid jämna årtal i de större städerna i Finland. År 2012 deltog följande städer: Helsingfors, Esbo, Lahtis, Åbo, Tammerfors, Jyväskylä, Villmanstrand, Kuopio, Uleåborg och Rovaniemi. Från och med år 2014 är även följande städer med i undersökningen: Kotka, Joensuu, Vasa, Nyslott. Nya områden år 2018 är: Kouvola, Tavastehus, Björneborg, St Michel, Seinäjoki, Karleby, Kajana, Kemi och Mariehamn. (THL, 2020.)

De sammanräknade årliga mängderna narkotika i kilogram i tio städer



Figur 2. Diagram som visar den årliga mängden narkotika i avloppsvattnet (THL, 2019).

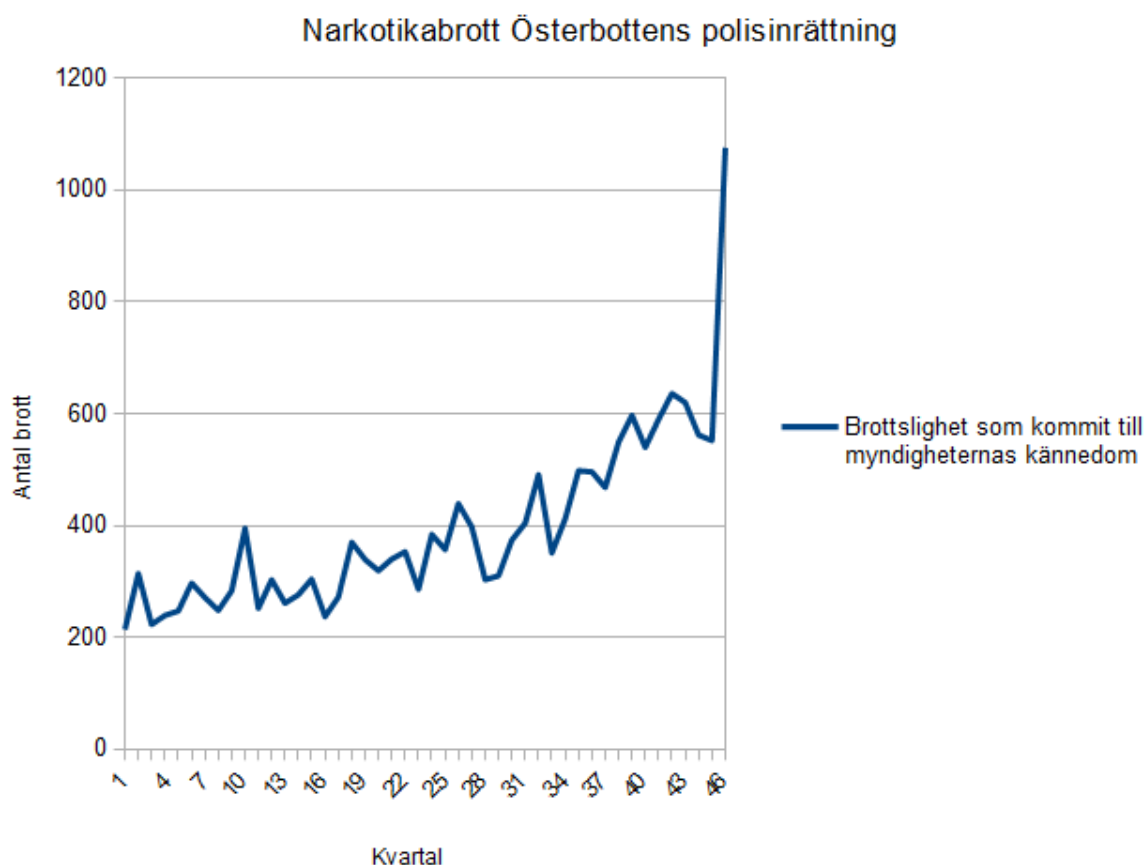
I figur 2 syns utvecklingen från år 2012 till år 2018. Trenden är tydlig. Mängden narkotika som används i Finland har ökat märkbart från år till år. År 2012 användes totalt ca 240 kg narkotika i de undersökta städerna. År 2014 användes totalt ca 325 kg narkotika i de undersökta städerna. År 2016 var motsvarande mängd ca 430 kg narkotika och år 2018 var mängden narkotika som användes i de undersökta städerna ca 575 kg. Amfetamin var den vanligaste drogen alla år. Kokainanvändningen ökade med ungefär det dubbla vid varje mättillfälle. År 2012 användes totalt ca 10 kg kokain i de undersökta städerna. År 2014 var motsvarande siffra ca 20 kg kokain, år 2016 uppmättes ca 40 kg kokain och år 2018 var den uppmätta mängden i de undersökta städerna ca 80 kg kokain. (THL, 2019.)

2.7.3 Brottsstatistik

Den tredje källan till information om droganvändning i Finland är polisens och tullens beslag och statistik på antalet narkotikabrott. Tullens beslag ger en uppfattning om hur mycket olagliga droger det smugglas in till landet. Beslagen kan variera från år till år också beroende på hur väl tullen lyckas med att hitta de droger som smugglas. Om tullen lyckas beslagta ovanligt stora partier kan statistiken det året visa på ovanligt stora beslag. Det betyder inte nödvändigtvis att smuglingen har varit mer omfattande det året.

Polisens statistik över antalet narkotikabrott ger en dyster bild över utvecklingen. År 2014 registrerades totalt 21 853 narkotikabrott. Mellan 2014 och 2018 har antalet narkotikabrott vuxit varje år. År 2018 var antalet narkotikabrott 29 100. Denna statistik indikerar att narkotikaanvändningen har ökat i Finland. Narkotikabrott upptäcks ofta genom polisens och tullens övervakningsuppdrag. Det betyder att en ökning i antalet registrerade narkotikabrott inte direkt motsvarar en ökad användning av narkotika i Finland. (Poliisi, 2019.)

Om polisen i en region skulle få en betydande resursökning för att övervaka droganvändning och försäljning så kan det anses sannolikt att antalet registrerade narkotikabrott också skulle öka, åtminstone tillfälligt.



Figur 3. Diagram över antalet registrerade narkotikabrott i Österbottens polisinrättning. Antalet brott är angett per kvartal från första kvartalet 2009 till andra kvartalet 2020. (Statistikcentralen, 2020.)

I figur 3 syns statistik från Österbottens polisinrättning. Där ingår landskapen Österbotten, Mellersta Österbotten och Södra Österbotten. Där ingår området för denna undersökning som jag gör, alltså Karleby- och Jakobstadsregionen. Man kan se en tydligt ökande trend då det gäller antalet narkotikabrott i regionen. Speciellt det andra kvartalet 2020 sticker ut med över 1000 narkotikabrott per kvartal, men det är ännu för tidigt att bedöma om det är en tillfällig ökning eller en del av den ökande trenden. (Statistikcentralen 2020.)

3 METOD

I detta kapitel presenteras undersökningens metod. Undersökningsmetoden är kvalitativ. Jag har i min undersökning gjort intervjuer med tre poliser från Karleby- och Jakobstadsregionen för att få svar på mina forskningsfrågor. I intervjuerna har jag ställt öppna frågor. Då jag har tolkat och sammanställt intervju svaren har jag använt mig av de vetenskapliga

förhållningssätten hermeneutik och fenomenografi. Hermeneutik beskrivs i delkapitel 3.1 och fenomenografi i delkapitel 3.2. Eftersom intervjufrågorna är öppna behöver svaren tolkas. Hermeneutik lämpar sig väl för att tolka texter och intervjusvar. Fenomenografi lämpar sig väl för att studera hur fenomen i omvärlden uppfattas av människor. Narkotikamissbruk och brottslighet kan anses vara fenomen och jag har undersökt hur dessa fenomen uppfattas av informanterna.

3.1 Hermeneutik

Man kan säga att hermeneutik betyder ungefär tolkningslära och är ett vetenskapligt förhållningssätt eller en vetenskaplig metod som används för att tolka texter, språkliga utsagor eller andra mänskliga handlingar. Hermeneutiken var från början en metod som användes till att tolka bibeltexter. Den utvecklades senare till en allmän metodologi inom humanvetenskaperna. Två viktiga forskare då det gäller denna utveckling är Schleiermacher och Dilthey. Hermeneutiken är en motpol till positivismen. Positivismen står för en objektiv forskarroll, kvantitativa forskningsmetoder och naturvetenskapliga förklaringsmodeller. Hermeneutiken däremot står för en öppen forskarroll i vilken forskaren tolkar till exempel texter eller intervjuer utifrån sin egen förförståelse. Denna förförståelse, alltså forskarens tidigare kunskap, tankar och känslor anses inte vara något hinder för forskningen, utan tvärtom en tillgång för att förstå forskningsobjektet. (Patel & Davidson, 2019. s. 32–33)

Inom hermeneutiken försöker man förstå helheten i forskningsproblemet och denna uppfattning kallas för holism. Detta är också en skillnad jämfört med positivismen, inom vilken man studerar delarna bit för bit. Dessa bitar ska sedan förklara helheten. Hermeneutikern börjar alltså ofta med helheten för att sedan studera delarna. Forskaren pendlar senare mellan delarna och helheten och försöker på detta sätt få en så god förståelse som möjligt av forskningsobjektet. (Patel & Davidson, 2019. s. 33–34.)

Forskaren kan också pendla mellan subjektets och objektets synvinkel. Till exempel då det är fråga om att tolka en intervju, kan forskaren pendla mellan intervjuarens och den intervjuades synvinkel. Målet med detta är att förstå det studerade problemet så bra som möjligt. Forskaren använder också sin tidigare kunskap i tolkningsarbetet. Hermeneutikern ska alltså beakta många olika synvinklar för att förstå och tolka forskningsproblemet. Målet är sällan en heltäckande teori om det studerade. Det kan finnas flera olika tolkningar och forskaren är fri att argumentera för den tolkning hen anser är bäst. Ett viktigt begrepp inom

hermeneutiken är ”den hermeneutiska spiralen”. Med den menas att förståelsen för forskningsobjektet utvecklas genom förförståelse och tolkning av insamlad information. Denna tolkning leder till ny förståelse, som igen används då man på nytt tolkar, ständigt växer och utvecklas. (Patel & Davidson, 2019.s. 34–35.)



Figur 4. En bild på den hermeneutiska spiralen (Jordan, S.2017 citerad av Tommy Thörnroos,2017).

3.2 Fenomenografi

Fenomenografi är en kvalitativ forskningsmetod som utvecklades av den svenska pedagogen Marton under 1970-talet. Med den fenomenografiska metoden syftar man till att beskriva olika människors uppfattningar av fenomen. Inom fenomenografin använder forskaren oftast öppna kvalitativa intervjuer. De intervjuade får med egna ord berätta om sin uppfattning om fenomenet. Forskaren transkriberar sedan intervjuerna och analyserar dessa i fyra steg:

1. Forskaren bekantar sig med materialet och bildar sig ett helhetsintryck.
2. Forskaren observerar likheter och skillnader i de intervjuades svar.
3. Forskaren kategoriserar olika uppfattningar i beskrivningskategorier.
4. Forskaren studerar den underliggande strukturen som bildas av beskrivningskategorierna.

I analysarbetet ska forskaren hitta tydliga mönster i det insamlade materialet. För att göra detta sorterar man först de olika utsagorna i passande kategorier. En utsaga får inte passa in i mer än en kategori. Kategorierna måste alltså vara klart skilda från varandra. Till sist organiseras kategorierna i relation till varandra. Det system som uppstår av kategorierna kallas för undersökningens utfallsrum. Utfallsrummet beskriver alltså informanternas uppfattningar om ett fenomen och utgör således resultatet av analysen. Människors

uppfattningar kan förändras med tiden genom lärande och utveckling, därför försöker man inom fenomenografin normalt inte skapa slutgiltiga teorier. (Patel & Davidson, 2019.s. 37–38.)

3.3 Forskningsetik

Inom all forskning bör det finnas en balans mellan forskningens allmänna nytta och privatlivet. Det svenska Vetenskapsrådet har gjort upp fyra etiska huvudregler som gäller för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Den första är *informationskravet*, som betyder att deltagarna i undersökningen måste informeras om undersökningens syfte. Den andra är *samtyckeskravet*, som betyder att deltagarna själva får bestämma över sin medverkan. Den tredje är *konfidentialitetskravet* och det betyder att uppgifter om deltagarna ska behandlas konfidentiellt. Personuppgifter måste förvaras tryggt så att utomstående inte kan få tillgång till dem. Den fjärde är *nyttjandekravet* och betyder att de uppgifter som har samlats in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål. (Patel & Davidson, 2019.s. 83–86.)

Under arbetet med lärdomsprovet har jag beaktat de tidigare nämnda etiska forskningsreglerna. Informanterna har blivit informerade om undersökningens syfte och om att informationen de lämnar endast kommer att användas för forskningsändamål. Informanterna har frivilligt ställt upp på intervjuer och jag behandlar deras personuppgifter konfidentiellt. Deras namn kommer inte att skrivas ut i detta lärdomsprov. Endast deras tjänsteställning, tjänsteår och på vilken ort de tjänstgör kommer att skrivas ut.

3.4 Materialinsamling och urval till intervjuerna

Jag har gjort semistrukturerade kvalitativa intervjuer med tre poliser för att få svar på mina undersökningsfrågor. Enligt Patel och Davidson (2019, s. 104–105) är det svårt att kort sammanfatta vad som menas med en kvalitativ intervju. Området är komplext. Det behandlas i metodlitteraturen många aspekter som har relevans för hur kvalitativa intervjuer kan utföras. Anledningen till komplexiteten är att kvalitativ forskning inte är en enhetlig företeelse. Generellt kan man ändå säga att frågorna i en kvalitativ intervju ger utrymme för den intervjuade att svara med egna ord, intervjuerna har alltså en låg grad av strukturering. Ibland ställer man frågorna i en bestämd ordning. Patel och Davidson (2019, s. 104–105) kallar detta för en hög grad av standardisering. Om man inte har någon bestämd ordning så kallar de det för en låg grad av standardisering. Andra författare skiljer inte på dessa begrepp

utan använder benämningen semistrukturerade intervjuer. Med detta menas att forskaren har en färdig lista på teman som ska avhandlas, men frågorna måste inte komma i en bestämd ordning. (Patel & Davidson, 2019.s. 104–105.)

Jag har i mina intervjuer haft en bestämd ordning på frågorna, mest för enkelhetens skull. Det kan också vara så att ämnet jag undersöker är ganska strukturerat, eftersom jag vill få svar på några specifika frågor. I vissa kvalitativa undersökningar är syftet att identifiera så många fenomen som möjligt och då kan man behöva göra intervjuer med många personer. Ibland har intervjuaren ganska lite förkunskap om ämnet och då kan en mer ostrukturerad intervju vara till nytta för att först lära känna ämnet. I mitt fall så ville jag ha kunskap på djupet om några specifika frågor.

Då jag valde vem och hur många jag tänkte intervjua utgick jag ifrån att alla poliser i regionen inte har lika mycket kunskap om narkotika och brott som kan länkas till narkotika. Jag ville därför intervjua personer som har tillräckligt lång arbetserfarenhet och som har tillräcklig kunskap om narkotikabrott och narkotikarelaterad brottslighet i Karleby- och Jakobstadregionen. Enligt Kvale och Brinkman (2009) ska man då man gör kvalitativa forskningsintervjuer intervjua så många personer som man behöver för att ta reda på vad man behöver veta (Kvale och Brinkman 2009, s.129). Vidare skriver de att många skulle vinna på att satsa mer på förberedelser och analys istället för att satsa på så många intervjuer som möjligt. Att fler intervjuer ger bättre vetenskap är ett felaktigt antagande. (Kvale och Brinkman 2009, s.129–130.)

Med dessa kunskaper i bakhuvudet och med tanke på att tiden och resurserna jag kan använda till detta lärdomsprov är begränsade, valde jag att intervjua tre poliser. Då jag gjorde min arbetspraktik knöt jag till att börja med kontakt med två poliser, som båda två har lång arbetserfarenhet. Efter intervjuerna med dessa två poliser bestämde jag mig för att göra ytterligare en intervju. Jag bestämde mig för att intervjua en polis som har erfarenhet från både undersökningen och fältarbetet. Med tanke på det borde intervjuerna med dem ge tillräckliga svar på mina undersökningsfrågor.

Jag berättade inledningsvis för de tre poliserna jag tänkte intervjua om mitt lärdomsprov och vad det handlar om. Jag frågade om de var intresserade att ställa upp på intervju, vilket de var. Före den egentliga intervjun berättade jag om de forskningsetiska aspekterna. Intervjuerna bandades in och transkriberades. Jag gjorde en intervju per informant. Den

första intervjun gjordes så att frågorna ställdes på svenska och informanten svarade på finska. Den andra intervjun gjordes på svenska. Intervjun som jag gjorde på finska översatte jag vid transkriptionen. Jag hade nio frågor som jag ställde i samma ordning. Jag ställde en del följdfrågor enligt behov. Den sista intervjun gjordes endast per e-post. Jag skickade ut frågorna och sedan fick jag svaren via e-post. Jag frågade först informanten om hen ställer upp på en sådan intervju. Varför jag valde att göra den sista intervjun endast per e-post var på grund av lite tidsbrist som jag hade.

Informant 1	Äldre konstapel	Intervjuad 3.9.2020
Informant 2	Äldre konstapel	Intervjuad 18.9.2020
Informant 3	Kriminalöverkonstapel	Intervjuad 24.9.2020

Figur 5. Tabell över informanterna.

3.5 Analys av intervjuerna

Jag har till att börja med läst igenom de transkriberade intervjuerna för att få ett helhetsintrycks. Jag har jämfört likheter och skillnader i intervjusvaren. Sedan har jag kategoriserat intervjusvaren enligt vilken forskningsfråga de svarat på. Efter det har jag igen analyserat helheten och strukturen i informanternas uppfattningar.

3.6 Reliabilitet och validitet

För att bedöma forskningens kvalitet så är begreppen *reliabilitet* och *validitet* viktiga. I detta kapitel diskuteras dessa begrepp och deras betydelse för kvaliteten på min undersökning.

Enligt Kvale och Brinkman (2009) så hänför sig reliabilitet till forskningsresultatens tillförlitlighet. Reliabilitet går att mäta bland annat genom huruvida ett visst resultat kan reproduceras vid en annan tidpunkt av andra forskare. Då det gäller kvalitativa forskningsintervjuer så handlar det om ifall informanterna förändrar sina svar under en intervju eller beroende på vem som intervjuar. Undersökaren påverkar reliabiliteten genom hur noggrann hen är, hur erfaren hen är, hur väl hen vinner förtroende och på så sätt får ärliga svar. Ledande frågor är också en sak som kan påverka svaren och därmed reliabiliteten. (Kvale och Brinkman, 2009, s.263.)

Jag har i mina intervjuer varit noggrann med att inte ställa ledande frågor. Frågorna har planerats så att de inte är ledande och även uppföljningsfrågorna har jag ställt med försiktighet så att reliabiliteten inte ska påverkas negativt.

Validitet är ett annat viktigt begrepp som beskriver forskningens kvalitet. I kvantitativa studier betyder det att man studerar rätt företeelse, vilket kan stärkas bland annat genom bra teoriunderbyggnad och noggrannhet vid mätningen. I en kvalitativ studie så gäller begreppet validitet hela forskningsprocessen. Vid den kvalitativa forskningens datainsamling kopplas validiteten till om forskaren lyckas skaffa tillräckligt bra underlag. Det ska från underlaget gå att göra trovärdiga tolkningar av den studerades livsvärld. (Patel & Davidson, 2019. s. 133–134.)

För att säkerställa kvaliteten på min undersökning har jag noggrant redogjort för forskningsmetoden och tillvägagångssättet. Jag har till detta arbete bifogat intervjufrågorna och jag har rikligt med exempel ur intervjusvaren, så att läsaren själv kan bedöma trovärdigheten i mina slutsatser.

4 RESULTAT

I detta kapitel presenteras resultatet av intervjuerna, det vill säga vilka fenomen som har observerats i intervjusvaren. Resultaten presenteras i underkapitel och en undersökningsfråga utgör ett kapitel. Resultaten presenteras så att jag först med egna ord summerar svaren angående ett eller flera fenomen. Därefter skriver jag ut exempel från intervjuerna som ingår i min summering. Med andra ord skriver jag först ut min tolkning av svaren angående ett eller flera fenomen och sedan ger jag exempel som styrker min tolkning.

4.1 Kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen.

Det första fenomenet som behandlas är kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet. Jag ville få svar på om polisen upplever att narkotikamissbrukarna i regionen står för en betydande del av den totala brottsligheten. Informanterna är överens om att en betydande del av den totala brottsligheten i regionen begås av narkotikamissbrukare.

Exempel 1:

Ja, eftersom användarna begår mycket kringbrottslighet (oheisrikollisuus) främst egendomsbrott och brott mot liv och hälsa. (Informant 1, 2020)

Exempel 2:

Svårt att uppskatta hur stor andel. Största delen av butikstölder och snatterier och cykelstölder hänger på något sätt ihop med narkotikabrottslighet. För att de försöker finansiera det, till exempel i Karleby stjäls väldigt mycket cyklar. Jag skulle säga att sådana små egendomsbrott hör ihop med narkotikabrottslighet. (Informant 1, 2020)

Exempel 3:

De förekommer mer och mer överlag. Speciellt rattfylleri och straffbart bruk av narkotika.

Sen har det under de sista åren varit ganska mycket i det här området med stölder och misshandel och sånt som på ett eller annat sätt är relaterat. En stöld som blir undersökt som en stöld kanske inte nödvändigtvis blir narkotikabrott eller straffbart bruk av narkotika men det handlar om att de ska ha omsatt det de stjal till pengar så att de kan handla droger eller betala skulder. (Informant 2, 2020)

Enligt informanterna så begås en stor del av brotten i regionen av en liten grupp. Denna grupp består till stor del av narkotikamissbrukare och speciellt av tunga missbrukare som använder droger regelbundet och vanligen tyngre droger. Missbrukare som använder droger mer sällan begår inte lika många brott. Enligt informanterna är det inte ovanligt att cannabisanvändare är i övrigt laglydiga, speciellt om de har ett arbete och enbart använder cannabis.

Exempel 4:

Om vi pratar om Cannabis så är det nog nästan bara att dom gör de brotten (narkotikabrott, min anteckning), förstås nåt trafikbrott kan de ha. Cannabis är inte en drog på det sättet att man måste börja göra någonting. Utan det är i det skedet då du har ett missbruk och skulder som du nästan blir tvingad att få pengarna tillbaka, annars blir det hot om våld och så vidare. Och det är då de börjar begå brott. I första skedet inga brott, sedan då de börjar bli tvingande att begå brott, det är då det börjar hända. (Informant 2, 2020)

Exempel 5:

Min uppskattning är att ca 40 procent av våldsbrotten utförs av narkotikamissbrukare. En större del av egendomsbrotten, framförallt stölder och inbrott utförs av narkotikamissbrukare. Uppskattningsvis 60 - 70 procent. Det är ofta frågan om enskilda individer som utför flertalet inbrott under en kort tid. De kan ha gjort sig skyldig till 50 inbrott under några månader. (Informant 3, 2020)

Exempel 6:

Det är en liten grupp av personer som står för en betydande del av brottsligheten. Staden är en liten ort och de känner alla varandra. Största delen av massabrottsligheten utförs av tungt belastade missbrukare och det är ofta frågan om att de behöver pengar till narkotika. Under veckosluten kan endel mindre belastade narkotikamissbrukare göra sig skyldig till våldsbrott, men sällan till egendomsbrott. (Informant 3, 2020)

Enligt informanterna begår narkotikamissbrukare alla möjliga slags brott, men speciellt egendomsbrott är vanliga. Möjligtvis begås mer än hälften av alla egendomsbrott i regionen av narkotikamissbrukare. Den främsta drivkraften till att begå dessa brott är att missbrukarna behöver pengar till droger. Det här stämmer också överens med vad som framgår i delkapitel 2.4 det vill säga att de egendomsbrott som missbrukare begår förklaras med ekonomiska orsaker (Paul J. Goldstein, 1985). I teoridelens delkapitel 2.4 nämns också Sutherlands (1934) inlärningsteori, brottsligt beteende är inlärt enligt denna teori. Teorin kan ses som en förklaring på att narkotikamissbrukarna till en början inte gör så många brott, men att det efter en tid eskalerar.

Exempel 7:

Framförallt stölder men även bedrägerier för att finansiera narkotikaanvändningen. Då det gäller stölder är det framförallt frågan om inbrott och snatterier från affärer. Bedrägerierna sker idag ofta på nätet. Sker genom att t.ex. stjäla någons identitet, varefter varor beställs i falskt namn från någon nätsida. (Informant 3, 2020)

Även en stor del av våldsbrotten i regionen begås enligt informanterna av narkotikamissbrukare. Men andelen är inte lika stor som andelen egendomsbrott. Våldsbrotten är många gånger också alkoholrelaterade. Vanliga orsaker till att narkotikamissbrukare begår våldsbrott eller olaga hot är att det blir bråk om drogskulder, man hotar någon för att de inte ska vittna till polisen, avundsjuka, svartsjuka eller misstänksamhet mellan missbrukare. Ibland kan de under påverkan av rusmedel vara våldsamma utan uppenbar orsak. I delkapitel 2.4 beskrivs kort Goldsteins (1985) psykofarmakologiska modell. Modellen ger en förklaring till varför missbrukare kan vara våldsamma under påverkan av rusmedel. Rusmedel kan ge upphov till ett förändrat beteende, försämrad impuls kontroll, förhastade beslut och aggressivt beteende. Vilket i sin tur kan leda till våldsbrott.

Exempel 8:

I misshandelsärenden är båda parterna ofta narkotikamissbrukare. Kan handla om till exempel skulder eller att de varit så påverkade att de inte vet vad de håller på med. (Informant 3, 2020)

Exempel 9:

De vanliga brotten som orsakar mycket jobb på utredningen hör ihop med det här. Till exempel vanliga krogslagsmål kan hör ihop med drogskulder. Någon har lämnat droger obetalda och blir då misshandlad. Svårt att säga om de har en överdimensionerad roll, men nog går de hand i hand. Kanske inte vanliga slagsmål i kioskön, men om någon blir rejält misshandlad så hör det många gånger ihop med narkotikabrottslighet. (Informant 1, 2020)

Det finns tecken på systematiskt våld inom drogförsäljningen i regionen. Enligt informanterna förekommer det sådant våld som man kan kalla systematiskt våld. Det är då oftast fråga om att våld och hot används för att driva in drogskulder eller för att hindra någon att berätta vad de vet åt polisen. Missbrukare som inte kan betala sina skulder kan då tvingas begå stölder eller andra brott för att få ihop pengar till sina skulder. Alternativt kan de krävas på tjänster som ingår i en olaglig verksamhet, så som att hämta droger. Vapeninnehav bland narkotikamissbrukare har enligt en av informanterna ökat avsevärt den senaste tiden. Det här kan tyda på att de är rädda för skuldindrivare. Om man jämför med större städer i Finland eller speciellt med situationen i Sverige så finns det i Karleby och Jakobstads regionen ändå betydligt mindre gängkriminalitet. Det kan bero på att det på små orter är svårt att förbli anonym.

Exempel 10:

Skulder eller att man tjallat. Ekonomiska orsaker. Dom är kanske lite försiktiga att misshandla tjallare eftersom dom vet att dom berättar åt polisen om misshandeln. Om nån har berättat en gång så berättar dom också en andra gång om det sker. Här är det för små områden så personerna blir ofta fast. I större städer och kanske speciellt i Sverige så har de gäng där det förekommer våld hela tiden, men inte i lika stor utsträckning nödvändigtvis i Finland, förutom vissa motorcykelgäng, och de här som driver in skulder. Men det blir också ett mörkertal för polisen om inga anmälningar blir gjorda. (Informant 1, 2020)

Exempel 11:

Vapeninnehav har under senare tid ökat avsevärt bland narkotikamissbrukare, vilket eventuellt är ett tecken på att de är rädda för skuldindrivare. (Informant 3, 2020)

4.2 Narkotikaanvändningen i regionen har ökat enligt informanterna.

I avsnitt 2.7.2 finns statistik från THL (2020) som visar att spåren av narkotika i avloppsvattnet har ökat i Finlands största städer varje år mellan 2012–2018. I kapitel 2.7.3 visar polisens statistik att antalet registrerade narkotikabrott har ökat varje år mellan 2014 och 2018. Trenden i hela landet är med andra ord att användningen av narkotika ökar.

Detta stämmer väl in med informanternas uppfattning om situationen i Karleby- och Jakobstadsregionen. Användningen av narkotika ökar och även de registrerade narkotikabrotten ökar. Det finns en tydlig ökning under de senaste tio åren. De senaste tre åren är svårare att bedöma, men en intressant observation är att det nu upptäcks fler narkotikamissbrukare som inte tidigare har blivit fast för narkotikainnehav jämfört med tre år tidigare.

Informanternas bedömning är att användarna har blivit fler. Tidigare var det ganska långt samma personer som blev fast av polisen gång på gång. Nu blir nya narkotikaanvändare upptäckta betydligt oftare. Man kan dock inte göra en tydlig bedömning utifrån statistik över registrerade narkotikabrott. Antalet brott som upptäcks har att göra med polisens verktyg och aktivitet. Informanterna anser att fler brott nu blir upptäckta i trafiken tack vare verktygen Revika¹ och Drugwipe², men samtidigt anser informanterna att polisens resurser begränsar hur många fall man hinner upptäcka. Den samlade bedömningen är i alla fall att narkotikaanvändningen i regionen har ökat märkbart både under en tioårs period och en treårs period.

Exempel 12:

Jo märkbart. Kretsen av användare växer. Antalet användare ökar hela tiden. Nästan varje dag eller vecka så råkar man på nya namn som inte finns i polisens register sen tidigare. För tio år sedan så höll man på med samma gamla kunder vecka ut och vecka in. Nu är det nästan alltid olika gärningspersoner. De senaste tre åren har antalet narkotikabrott varit ungefär på samma nivå. Men det finns naturligtvis en gräns för hur många brott polisen kan hantera med de resurser vi har för tillfället. 10 år: Ja, det har ändrat mycket. Det beror säkert på tillgången. Förr behövde man känna någon för att få tag på droger. Nu finns det Wickr och Torilauta så man kan få tag på droger online, utan att känna någon. (Informant 1, 2020)

Exempel 13:

2013 var det en stor ökning. Under de 3 senaste åren har rattfyllerister (narkotika) ökat tack vare verktygen, Revika och Drugwipe. Statistik är statistik. Om man har en statistik på 50 narkotikabrott på ett år så kan det anses att det inte är ett problem. Men om polisen är aktiv så har man kanske 200 brott och då är det mycket. De beror på hur många som blir fast och polisens åtgärder. (Informant 2, 2020)

Exempel 14:

¹ Revika är polisens kamerasystem som används i polisens fordon. Systemet är kopplat till en del av polisens databaser och används främst till automatisk registerskytt avläsning.

² Drugwipe är en snabbtest som polisen kan göra om de misstänker att någon kör narkotikapåverkad.

Narkotikaanvändningen har ökat för varje år och märkbart under de senaste åren. Finns en tydlig skillnad jämfört med tio år sedan. Kan inte direkt avgöra att narkotikaanvändningen skulle ha ökat märkbart under senaste 3 åren. Däremot beslagtogs narkotika av personer som inte har en brottsbakgrund i större utsträckning idag än för bara tre år sedan. Dessa åker fast framförallt i trafiken (rattfylleri mm.) Största skillnaden enligt mig är att narkotikamissbruket gått ner i åldrarna. Fler unga personer hamnar i ett drogberoende. (Informant 3, 2020)

Användningen av narkotika ökar i alla åldersgrupper. Ungdomar och unga vuxna står för den största ökningen, men det är värt att notera att det finns en ökning även bland vuxna som aldrig tidigare har prövat på droger. En anledning till att användningen ökar är att tillgången har ökat. Ungdomar som ännu går i skolan och bor hemma blir lättast upptäckta. Deras användning av narkotika upptäcks ofta av skolans personal eller av föräldrarna och då kommer det också ofta till polisens kännedom. Då det gäller vuxna är det svårare för polisen att upptäcka missbruk. Det är ganska vanligt att det upptäcks i trafiken, men om personen intar narkotika hemma och inte rör sig i trafiken så har polisen inte stor möjlighet att upptäcka missbruket. Ibland upptäcks det ändå ifall grannarna fattar misstankar till exempel på grund av lukt i trapphus. De vanligaste drogerna är cannabis, amfetamin/metaamfetamin, subutex och olika läkemedel främst bensodiazepiner.

Exempel 15:

Unga personer står för den största ökningen. Narkotikamissbrukares medelålder är ofta ganska låg. Finns många som börjar använda droger i åldern 14 - 16 år, men även fall då de är yngre än 14 år. (Informant 3, 2020)

Exempel 16:

Det finns en viss iver i gruppen under 18 år att testa på grund av media, och bilden av att det inte är farligt osv. Sen har vi äldre som har haft ordentliga problem med alkohol, som testat det. Plus äldre som har problem med psyket som testat och kommer in i användningen för att få bort panikångest och så vidare. Det är vissa användare som inte orkar mera med alkohol, istället börjar de röka cannabis. I alla åldrar så går det upp. (Informant 2, 2020)

Exempel 17:

Vanligast är marijuana, amfetamin, metaamfetamin, subutex och olika läkemedel. Finns även andra typer av narkotika i omlopp t.ex. LSD och svampar. Användning av butangas framkommer också regelbundet, framförallt hos unga personer. (Informant 3, 2020)

Exempel 18:

Jag tror att de flesta användare är över 18år, men det är ju klart att dom här under 18år fastnar för oss lite lättare för de har föräldrar som märker och skolorna som märker. En som är under 18år löper större risk att hamna fast än

en som är vuxen. En vuxen kan sitta där hemma och inte överhuvudtaget rör sig med folk och så kan han odla en växt o röka på, men en 18 åring som ska vara i skola på måndag morgon så blir med frånvaro och blir fast till sist. Ju mera kontroll vi har på samhället och speciellt ungdomar under 18år så desto fortare blir de fast. Polisen har inga verktyg om det inte kommer från arbetsplatsen eller blir nånting annat, t.ex. blir arbetslös och sitter hemma och ser på tv och röker på. Om inte grannarna eller nån meddelar så blir de inte fast, om de inte sedan tidigare har haft något med polisen att göra. (Informant 2, 2020)

4.3 Tillgången på narkotika har ökat enligt informanterna.

Tillgången på narkotika har ökat i regionen och den främsta anledningen är handeln via internet, mest via TOR nätet och Wickr chatt. Man kan via Internet få kontakt med en försäljare utan att man på förhand behöver ha några kontakter till personer inom drogkretsar. Både försäljare och köpare kan dessutom förbli anonyma, eftersom man bestämmer tid och plats via Internet. Pengar och droger byter sen ägare på några sekunder. Större mängder går nödvändigtvis inte att köpa utan att först bygga upp ett förtroende, men små mängder går lätt att köpa.

En annan orsak till den ökade tillgången är att hemmaodlingar av cannabis har ökat i regionen. Tillgången på vissa droger går i vågor. Exempelvis amfetamin finns det ibland mer av och ibland mindre. En av informanterna bedömer att tillverkningen av amfetamin har ökat i regionen. Ecstasy är en drog som det ibland kommer in större partier av till regionen. Då ett parti tar slut kan det igen ta en tid innan drogen påträffas på nytt.

Tillgången av narkotika ”på stan” är beroende av kontakter, det är inte så enkelt att hitta någon som säljer öppet på gatan åt vem som helst. De försäljare som bjuder ut åt okända blir snabbt fast av polisen. De flesta som säljer vill inte ta den risken, men om man får kontakt med någon som använder, kan den personen sköta den första kontakten till någon som säljer. Eftersom antalet användare har ökat, är det nu lättare att skapa kontakter än tidigare och därmed också lättare att komma i kontakt med narkotikaförsäljare.

Exempel 19:

Man installerar bara en app på sin telefon. Så får man veta vem som säljer och vad. Den radikala skillnaden är att det är så lättillgängligt. (Informant 1, 2020)

Exempel 20:

Tillgången har ökat och en stor del beror på att de använder TOR-nätet och kan köpa via Wickr chatt. Amfetamin tillverkning har ökat i regionen samt större odlingar av cannabis. (Informant 2, 2020)

Exempel 21:

Nog har det blivit lättare att få tag i narkotika och narkotika påträffas av myndigheter oftare i det dagliga arbetet. Detta beror framförallt på att det idag går att beställa hem på nätet ganska riskfritt.

Idag går det att få tag på narkotika ifall man vill ha det. Tillgången har ökat betydligt. (Informant 3, 2020)

Exempel 22:

Oftast är det så med ecstasy att en kortare tid finns det mycket av det och så tar det slut, förrän nån får tag i det på nytt. Men det är mera än perioddrog. Gällande muuntohuumet så är det fast på några personer som får kontakterna, tills vidare är det en mindre grupp. Oftast är det tunga missbrukare som övergår till det. Muuntohuumeet kan ha bättre effekt än traditionella amfetamin. Det kan finnas ett dolt missbruk med narkotikaklassade läkemedel. De flesta som använder cannabis eller amfetamin länge så använder också läkemedel. De här tre går hand i hand. Det är sällan någon som använder amfetamin länge inte har behov av läkemedel. De behöver läkemedel för att kunna lugna ner sig. (Informant 2, 2020)

Sammanfattningsvis framgår det av exemplen 19–22 att både användningen av och tillgången på narkotika har ökat i Karleby- och Jakobstadregionen. Informanterna var eniga om att försäljningen på Internet är en av huvudorsakerna till den ökade användningen av narkotika.

5 SAMMANFATTNING AV RESULTATET

Syftet med denna undersökning var att undersöka kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen. Nedan presenteras en sammanfattning av resultaten indelat enligt undersökningsfråga.

Den första undersökningsfrågan lyder: Upplever polisen att narkotikamissbrukarna står för en betydande del av brottsligheten i regionen? Informanterna var eniga om att narkotikamissbrukarna står för en betydande del av brottsligheten i regionen. Deras uppskattning är att mer än hälften av alla egendomsbrott i regionen begås av narkotikamissbrukare. En av informanterna uppskattade att ca 70 procent av alla egendomsbrott begås av narkotikamissbrukare. Även trafikbrott, våldsbrott och bedrägerier är vanliga bland narkotikamissbrukare. Missbrukarnas andel av våldsbrotten uppgavs vara betydande och en av informanterna uppskattade att ca 40 procent av våldsbrotten begås av narkotikamissbrukare. I delkapitlet 2.3 presenterades en svensk undersökning av Martin

Grann och Seena Fazel (2004). Undersökningens resultat visar att lite drygt en tiondel av alla våldsbrott i Sverige, under tidsperioden 1988–2000, begicks av patienter med narkotikamissbruksproblem. Andelen i den undersökningen är alltså betydligt lägre än vad som uppskattas i min undersökning gällande Karleby- och Jakobstadsregionen. Anledningen kan vara att den svenska undersökningen endast inkluderar bekräftande fall, det vill säga narkotikamissbrukare som har fått en diagnos. Mörkertalet kan därmed vara stort. En annan anledning kan vara att undersökningens data kommer från en äldre tidsperiod och antalet missbrukare per invånare i Sverige under denna period kan ha varit lägre än motsvarande antal i Karleby- och Jakobstadsregionen idag. I intervjuerna framkom det också att det generellt är personer med tyngre missbruk som gör flest brott. Trenden är alltså att de som använder mer narkotika begår fler brott.

Den andra undersökningsfrågan lyder: Upplever polisen att användningen av narkotika har ökat i regionen? I så fall hur mycket och under vilken tid? Det framkom i min undersökning att narkotikaanvändningen har ökat betydligt de senaste tio åren. De senaste tre åren har användningen troligen också ökat. Användningen ökar i alla åldersgrupper, men ungdomar och unga vuxna står för den största ökningen. Det här stämmer väl överens med statistik från övriga Finland. I avsnitt 2.7.2 presenteras statistik som visar att narkotikaanvändningen i Finlands största städer har ökat varje år mellan 2012–2018 (THL, 2020). Statistik från Österbottens polisinrättning visar att de registrerade narkotikabrotten har ökat väsentligt mellan åren 2009–2020 (Statistikcentralen 2020), se avsnitt 2.7.2.

Den viktigaste anledningen till att droganvändningen ökar är att tillgången på narkotika har ökat. Det påpekades också att vilken eller vilka droger man börjar använda kan ha att göra med vilka kontakter man råkar ha. Då användarna är flera blir det också mer sannolikt för en person som inte tidigare har använt narkotika att skapa sådana kontakter.

Den tredje undersökningsfrågan lyder: Upplever polisen att tillgången på narkotika har ökat i regionen? I så fall hur mycket och under vilken tid? Informanterna var eniga om att tillgången på narkotika har ökat märkbart i Karleby- och Jakobstadsregionen under en tio års period. På frågan om det har ökat de senaste tre åren blev svaret mer otydligt. Det är svårt att göra en bedömning av förändringen på en så kort tidsperiod. Den största anledningen till att tillgången har ökat jämfört med tio år tillbaka är att man nu kan beställa narkotika via Internet. TOR nätet och Wickr chat är två betydande tjänster som används för att beställa narkotika. Även den lokala tillverkningen av narkotika har ökat, speciellt cannabis. Det finns

nu många hemmaodlingar av cannabis och en del större odlingar påträffas ibland. De vanligaste drogerna är cannabis, amfetamin/metaamfetamin, subutex och olika läkemedel främst bensodiazepiner. Cannabis är den vanligaste av dessa och den finns alltid att köpas i regionen. De övriga drogerna finns det ibland mer av och ibland mindre av beroende på vilka partier som kommer in. Speciellt ecstasy är en drog som kommer in i partier och där emellan inte påträffas så ofta. Heroin och kokain påträffas ganska sällan i regionen.

6 SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION

Syftet med denna undersökning var att undersöka kopplingen mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i Karleby- och Jakobstadsregionen. Syftet var också att ta reda på om användningen och tillgången på narkotika har ökat i regionen enligt polisen. Ämnet är aktuellt på grund av att narkotikabrottsligheten har ökat alarmerade de senaste åren. Jag har noterat att ämnet har blivit uppmärksammat i de lokala tidningarna de senaste åren. Det har skrivits om både värre våldsbrott med koppling till droger och om föräldrar som är oroliga över att deras barn har börjat använda narkotika och begå brott. Jag har också själv sett de tråkiga följderna av narkotikamissbruk i mitt tidigare arbete på akuten i Karleby.

För att få en uppfattning om varför narkotikaanvändare begår brott har jag i teoridelen skrivit om kända teorier som förklarar sambandet mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet. Viktiga källor har varit boken *Principles of Criminology* av Edwin Sutherland (1934) och artikeln *The drugs/violence nexus: A tripartite conceptual framework* av Goldstein, Paul J. (1985).

I teoridelen har jag skrivit om undersökningar i vilka man har studerat hur stor del av våldsbrotten som begås av narkotikamissbrukare. En viktig källa har varit artikeln *Substance misuse and violent crime: Swedish population study* av Grann Martin & Fazel Seena 2004. Jag har dessutom presenterat statistik från THL, Polisen.fi och statistikcentralen som visar hur användningen av droger har utvecklats under de senaste åren i Finland.

Då jag letade efter material till min undersökning kom jag fram till att det har gjorts en del undersökningar gällande orsakerna till att narkotikaanvändare begår brott. Man har studerat vilken typ av brott missbrukare begår och varför de begår dessa brott. Man har också

undersökt orsakssambandet mellan narkotikamissbruk och brottsligt beteende. Hypotesen att narkotikamissbruk är orsaken till framtida brottsligt beteende är omtvistad. Samma riskfaktorer finns för både narkotikamissbruk och övrig brottslighet, till exempel dåliga hemförhållanden. Därför kan man argumentera för att både narkotikaanvändning och kriminalitet är symptom på ett avvikande beteende. Orsaken till beteendet är, enligt detta synsätt, bakgrundsfaktorer såsom uppväxtförhållanden och personlighetsdrag. Det tycks behövas mera forskning angående detta. Däremot är det tydligt att det finns en stark koppling mellan narkotikamissbruk och brottslighet. Narkotikamissbrukare begår generellt många brott, men ibland kan den brottsliga karriären inledas flera år före narkotikamissbruket. I dessa fall kan missbruket inte sägas vara orsaken till brottsligheten.

I min undersökning framkom det att generellt begår personer med svåra missbruksproblem fler brott än personer som använder droger ibland. Utgående från detta kan det anses att det är sannolikt att ett okontrollerat beroende av narkotika leder till brottsligt beteende (i de flesta fall). Även i de fall där brottskarriären inleds med andra typer av brott än narkotikabrott kan det anses att det är sannolikt att ett narkotikamissbruk förvärrar brottsligheten. Den som har ett narkotikamissbruk har helt enkelt flera orsaker att begå brott än den som inte har ett missbruk. Jag har sökt efter forskning som visar hur stor andel av den totala brottsligheten som begås av narkotikamissbrukare, men sådan forskning verkar vara sällsynt. Den ända forskning jag hittat angående detta är Martin Grann och Seena Fazeles artikel *Substance misuse and violent crime: Swedish population study*. Enligt deras forskning begås mera än en tiondel av alla våldsbrott av personer med narkotikamissbruksproblem.

I min undersökning har jag använt mig av en kvalitativ fenomenografisk metod. Jag valde att intervjua tre poliser som har erfarenhet och kunskap om ämnet. Jag tycker att metoden fungerade bra. Jag fick svar på mina undersökningsfrågor, så syftet med min undersökning uppfylldes. Informanternas svar var till stor del ganska lika. Jag blev överraskad av hur likadana svaren var. Det underlättade analysen av svaren och jag anser att det stärker trovärdigheten på resultaten. Om svaren hade varit väldigt olika så skulle jag inte heller ha fått tydliga svar på mina forskningsfrågor.

En svaghet med metoden är ändå att den ger uppskattningar. Trots lång erfarenhet kan ingen polis säga exakt i siffror till exempel hur stor andel av brotten i regionen som begås av narkotikamissbrukare. Det blir alltid en uppskattning, men det var heller inte syftet med undersökningen att få exakta svar i siffror.

Resultatet på min undersökning var att det finns en stark koppling mellan narkotikamissbruk och övrig brottslighet i regionen. Missbrukarna står för en betydande del av brottsligheten. Narkotikaanvändningen och tillgången på narkotika har ökat betydligt de senaste tio åren. Användningen ökar i alla åldrar och ungdomar och unga vuxna står för den största ökningen. Tunga missbrukare begår flest brott.

Jag är nöjd med valet av ämne, arbetet med lärdomsprovet har varit intressant. Jag har fått en bra helhetsbild av ämnet, resultatet var förvånade. Jag visste att narkotikamissbrukare begår många brott och från min korta tid som yngre konstapel har jag också märkt detta. Jag blev ändå förvånad över hur många brott de verkar begå och hur stor andel av brotten de verkar stå för. Jag anser att det skulle vara viktigt med mera forskning kring ämnet. Ett förslag kunde vara att undersöka statistik från polisens databaser. Man kunde undersöka alla brott i ett område där man har en eller flera misstänkta. Sedan kunde man kontrollera brottshistoriken på alla misstänkta och granska om de har narkotikabrott i historiken. På detta sätt kunde man få en mer exakt uppfattning om hur stor del av brottsligheten som narkotikamissbrukare står för. Alla brott kommer inte till polisens kännedom. Man kommer alltid att ha ett visst mörkertal. Då det gäller de brott som kommer till polisens kännedom borde det däremot gå att få fram statistik relativt enkelt.

Med tanke på hur omfattande samhällsproblemet narkotikamissbruk och där till hörande brottslighet är så tycker jag att man borde ta tag i problemet. Det behövs mer av både polisiära och sociala resurser. Man borde också studera vilka åtgärder som faktiskt ger resultat. Satsningar på de rätta polisiära och sociala åtgärderna kan medföra att drogmissbruksproblemet och samtidigt även övrig brottslighet i samhället minskar. Speciellt satsningar på unga är viktiga. Om man lyckas bryta en ung persons brottsspiral i ett tidigt skede så sparar man stora resurser och förhindrar att de blir marginaliserade.

REFERENSER

Bennett, Trevor & Holloway, Katy. (2009). *The Causal Connection Between Drug Misuse and Crime*. British Journal of Criminology - BRIT J CRIMINOL. 49. 513-531. 10.1093/bjc/azp014.

Drugnews 2004: *Grava missbrukare begår flera våldsbrott*. Hämtat 27.04.2020 <https://drugnews.nu/2004/05/21/2122/>.

Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, 2007: *Fokus på narkotika*. Hämtat 20.09.2020 https://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_44774_SV_Dif16SV.pdf

Eklund, A. 2020: *Vasas drogtorpeder får ovillkorligt fängelse för att ha knackat på fel dörr*. Österbottens Tidning 6.8.2020. Hämtat 1.9.2020 <https://www.osterbottenstidning.fi/artikel/visa/389012>

Grann Martin & Fazel Seena 2004: *Substance misuse and violent crime: Swedish population study*. BMJ 2004;328:1233. Hämtat 27.04.2020 <https://www.bmj.com/content/328/7450/1233>.

Goldstein, Paul J. (1985) *The drugs/violence nexus: A tripartite conceptual framework*. Journal of Drug Issues, Vol 15(4), s. 493–506.

Gröhn, Christoffer & Lång, Linus & Ekholm, Malin 2016: *Ungdomsbrottslighet: Jakobstad värst i Svenskfinland*. Svenska.yle.fi 27.9.2016. Hämtat 03.09.2020 <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/09/27/ungdomsbrottslighet-jakobstad-varst-i-svenskfinland>

Holopainen, Antti 2005: *Blandmissbruk*. Publicerad på sidan droglänken.fi 12.12.2005. Hämtat 6.6.2020 <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/droger-lakemedel-och-ovriga-beroenden/blandmissbruk>

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter 2005: *Riskbruk och missbruk*. 2:1 uppl. Natur och kultur: Stockholm.

Kaskela Teemu, 2019: *Suomen huumeilanne tutkimustiedon valossa*. Haaste 4/2019. Hämtat 01.05.2020 <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste42019/suomenhuumeilannetutkimustiedonvalossa.html>

Kerkelä Lasse, 2019: *Ennätysellisen laaja jätevesitutkimus paljastaa, miten yleistä huumeidenkäyttö on 23 suomalaisessa kaupungissa*. Helsingin sanomat 14.03.2019. Hämtat 01.05.2020 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006034553.html>.

Kokkola-Pietarsaari airport, 2020. Hämtat: 18.10.2020
https://www.kokairport.fi/sv/departing/regional_airport

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend 2009: *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2:1 uppl. Studentlitteratur: Lund.

Patel, Runa & Davidson, Bo 2020: *Forskningsmetodikens grunder*, 5:3 uppl. Studentlitteratur: Lund.

Poliisi, 2019: *Huumausainerikosten kokonaismäärä jatkaa edelleen kasvuaan –ekstaasia ja marihuanaa takavarikoitiin viime vuonna ennätyksellisen paljon*. Hämtat 02.05.2020
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polisenaxwwstructure/79709_Viranomaisten_tietoon_tullut_huumausainerikollisuus_2018.pdf?a8ddd3fa0bbfd688.

Stagnäs-Lund, Ulrika & Löv, Mikaela 2019: *Ung kvinna sköts till döds i Jakobstad – polisen bekräftar att droger finns i bilden*. Svenska.yle.fi 7.10.2019. Hämtat 15.08.2020
<https://svenska.yle.fi/artikel/2019/10/07/ung-kvinna-skots-till-dods-i-jakobstad-polisen-bekraftar-att-droger-finns-i>

Statistikcentralen, 2020. Hämtat 3.5.2020 <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/a4b99a7d-d3bc-49b2-bf42-cf457f286ab5>

Steadman H, Mulvey E, Monahan J, Robbins P, Applebaum P, Grisso T, et al. *Violence by people discharged from acute psychiatric inpatient facilities and by others in the same neighborhoods*. Arch Gen Psychiatry 1998;55:393-401.

Sutherland Edwin, 1934: *Principles of criminology*

THL 2019: *Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet*
Tilastoraportti 2/2019. Hämtat 27.04.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201902256119>.
THL 2020: *Jätevesitutkimus*. Hämtat 02.05.2020 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/jatevesitutkimus>.

Thörnroos, Tommy 2017: *Underrättelse om underrättelser*. Polisyrkeshögskolan. Lärdomsprov.

Törnhage Robert, 2015: *Finns ett samband mellan att ha provat narkotika, kriminalitet och brottsutsatthet hos ungdomar?* Malmö högskola. Kriminologiprogrammet. Kandidat avhandling.

BILAGOR

Bilaga 1

Intervjufrågor för lärdomsprov

- Upplever du att narkotikamissbrukarna står för en betydande del av brottsligheten i regionen?
- Hur stor andel av brotten i regionen är direkt eller indirekt kopplad till narkotikamissbruk?
- Vilken typ av brott är typiska för narkotikamissbrukare?
- Är narkotikamissbrukare enligt din mening överrepresenterade då det gäller vålds och egendomsbrott?
- Finns det skillnader inom regionen till exempel mellan Karleby och Jakobstad då det gäller vilken typ av brott som är typiska för narkotikamissbrukare?
- Upplever du att användningen av narkotika har ökat märkbart i regionen? Har den ökat märkbart de senaste tre åren? Har den ökat märkbart de senaste tio åren?
- Upplever du att tillgången på narkotika har ökat i regionen? I så fall hur mycket och under vilken tid?
- Vilka narkotikapreparat används i regionen?
- Används våld systematiskt inom drogförsäljningen?